

אגעד אנק

על פרשת השבוע

פרשת ויקרא תשפ"ד

© כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריה"ת

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר (א, א)

פי' רש"י "צא ואמור להם דברי כבושין, בשבילכם הוא נדבר עמי" וזה תמוה, וכי זה דברי כבושין המה? והלא דברי גדולה המה, שבזכות ישראל זכה משה שנדבר עם השי"ת, וי"ל דדברי כבושין היינו שע"ז יוכלו להכיר כמה הי' גדול חטא העגל, שע"י שנעשו בעלי תשובה הגיע למדריגה גדולה הזאת שזכה משה שנדבר עמו השי"ת בזכותם.

(תורת משה לחת"ס)

דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה (א, ב)

כתב בספה"ק בני יששכר: (מאמרי ראש חודש - מאמר ב) "והנה ענין הקרבנות הוא לקרב כל המדריגות 'דומם' 'צומח' 'חי' 'מדבר' אל הקדושה, הנה הקרבן - החי, העצים - צומח, המלח - דומם, והאדם (מדבר) שמקריבם בכחו אל השי"ת הנה כל הנפשות של דומם צומח חי מדבר כולם מתקריבים ומשתחווים לקדושתו ית"ש וזהו תענוגיו ושעשועיו ית"ש, וזה נקרא קרבן להו"ה שמקרב כל הארבע מדריגות נפשות אל ד' אותיות השם הנכבד.

(בני יששכר)

אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה וגו' תקריבו את קרבנכם (א, ב)

יש להבין מדוע בתחילה כתב "קרבן לה'" ובסוף כתב "תקריבו את קרבנכם"? והביאור בזה: אדם כי יקריב מכם - שאדם מקריב קרבן מעצמו - מעצמותו, מהרצונות הפרטיים שלו, זה קרבן לה' כי ה' רוצה בעיקר את ליבו של האדם, את רצונו ואת האנוכיות שלו, כמו שכתוב: "תנה בני ליבך לי" אבל כשאדם מקריב בהמה שמינה וליבו בל עימו, בלי הכנעה והרהורי תשובה - זה לא קרבן לה' אלא קרבנכם.

וכן בפסוק ג' כתוב: "אם עולה קרבנו" אם אדם רוצה לעלות קרבן (עולה) ולקרב את עצמו לבוראו (קרבנו) מה יעשה? יקריב אותו (לרצונו) יקריב את רצונו לפני ה'.

סיפר הרה"ק החוזה מלובלין, פעם אחת בליל חורף קר היה הקיסר נפוליאון שוכב באוהל בקרב גייסותיו על פני השדה ומתכסה בכמה שמיכות, ולפתע תקפו צימאון גדול למים אך מפני הקור הגדול התעצל לצאת מתוך שמיכותיו, עד שאמר בליבו: אם כן עצלן אתה נפוליאון מה בינך ובין האחרים?

מיד קפץ ממשכבו והלך לקצה השדה שם עמדה חבית מים. כיון שהגיע לשם חזר ומלך: בשביל מעט מים טרחתי כל-כך ולא יכלתי להתגבר על צימאון? אם-כן? מה ביני לבין שאר בני תמותה? לא שתה, הלך ועלה חזרה על יצועו.

למעשה כזה - סיים החוזה את סיפורו - אני קורא שבירת הרצון.

וסיפור זה יכול להיות אצל כל אחד מאיתנו:

כך סיפר הגר"ש שבדרון זצ"ל: בבחורותי אהבתי לעשן סיגריות, והשתוקקתי היתה גדולה. פעם הייתי עם חברי בחדר אחד ושוחחנו על דבר מה, החורף היה בעיצומו והקור הירושלמי היה עז, כעבור זמן מה חשקתי מאוד לעשן סיגריה, אולם זו היתה מונחת בחליפה התלויה על הקיר...

כאן הזדמנו העצלות והתאוה לפונדק אחד, תאוה לעשן סיגריה, ועצלות כי התעצלתי לקום מהמיטה לקחת את הסיגריה מפאת הקור... חשבתי לעצמי מה עושים, אתגבר על התאוה ולא אקום?

נשארתי עצלן. אשבור את העצלות ואקום לקחת סיגריה? נשארתי עם התאוה.

מה עשיתי? קמתי, ניגשתי אל החליפה והוצאתי את חפיסת הסיגריות, ממנה הוצאתי סיגריה אחת, חיפשתי גפרורים, ואף מהם הוצאתי רק אחד, אח"כ הנחתי את הסיגריה עם הגפרורים על השולחן ואילו אני חזרי למיטה מבלי לעשן...

כך התגברתי על התאוה וגם שברתי את העצלות.

בתפילת ראש חודש אנו אומרים: "בהיותם מקריבים לפניך זבחי רצון" שיהיו מקריבים וזובחים לפניו את הרצון שלהם.

(האמנתי כי אדבר)

ואם נפש אחת תחטא בשגגה מעם הארץ בעשטה אחת ממצות ה' אשר לא תעשינה ואשם: (ד, כז) יש לדייק בפסוק מהו "ואשם", הרי אמר כבר שנפש תחטא וכו' ממצות ה' אשר לא תיעשנה? ועוד, "אשם" יש במשמעותה הזדה יותר משגגה, והרי כאן מדבר משוגג ולמה נקט לשון של "ואשם"? ידועה השאלה, אדם שחטא בשוגג, הרי עשהו בלי כוונה ולמה מוטלת עליו החובה להתכפר? כדי לבאר עניין זה נקדים את דברי המדרש בפרשתינו: (מדרש תנחומא ויקרא פרק ו) "שנו רבותינו מצוה גוררת מצוה ועבירה גוררת עבירה לא יצר אדם על עבירה שעשה בשוגג אלא שנפתח לו פתח שיחטא ואפילו בשוגג ואפילו במזיד". דהיינו, שכשעובר האדם עבירה בשוגג מוטל עליו לשוב לא רק על העבירה בשוגג שעשה כעת, כי וודאי שקדמו לזה עבירות אחרות שעשה בשוגג או במזיד. ויש לו לשוב על החטאים שקדמו לעבירה הזאת.

עוד נקדים, דברי המשנה במסכת אבות: "ועל כרחך אתה נוצר וע"כ אתה נולד וע"כ אתה חי וע"כ אתה מת וע"כ אתה עתיד לתת דין וחשבון לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה". נשאל הגר"א על דברי משנה זו: כיון שיצירתו ולידתו וחיויו של האדם הכל הם בעל כרחו, אם כן למה צריך ליתן דין וחשבון? וכי הוא בחר להגיע אל המצב הזה?

ואמר רבינו הגדול הגר"א ז"ל לבאר עפ"י דברי הגמרא במסכת בבא בתרא ד', שמה אומרת הגמרא שראובן שיש לו שדה, באמצע השדה של שמעון, ושמעון הקיף את שדהו משלוש צדדים, אי אפשר לחייב את ראובן להשתתף בהוצאות בניית הגדר, מחמת שתי סיבות: א. שהוא לא ביקש משמעון לבנות את הגדר. ב. שראובן טוען שבין כה וכה נשאר הצד הרביעי פתוח, כך שאין רווח מהגדר של ראובן. אך אם עמד ראובן והקיף את הצד הרביעי, מגלגלים עליו להשתתף גם בשלש המחיצות הראשונות.

והנה כאן ביצירת האדם גדר הקב"ה בשלשה גדרים: "בע"כ אתה נוצר", "בע"כ אתה נולד" ובע"כ אתה חי", אי"כ אין לחייב את האדם בעונותיו כדין המקיף את חבירו משלשה רוחות שלא מדעתו, אך כאשר האדם יחלה והוא משתדל בכל כחו להתרפא וכל אשר לו יתן בעד חייו, ובזה מגלה דעתו שהוא חפץ בחייו, וממילא מגלגלים עליו את הכל.

בזה ביאר באפן נפלא את המשנה הנ"ל: "ועל כרחך אתה נוצר וע"כ אתה נולד וע"כ אתה חי" - אי"כ למה נענש על עבירותיו? ומתרת המשנה כיוון ש"על כרחך אתה מת" - שהמיתה היא בעל כרחך, ואינך חפץ למות, לכן: "ע"כ אתה עתיד לתת דין וחשבון לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה" כדין המקיף את הגדר הרביעי.

ומספרים שהמגיד מדובנא זצ"ל נוכח אז כאשר אמר זאת הגר"א ז"ל, והוסיף להמתיק דבריו הקדושים עפ"י משל, כדרכו כקודש: איש אחד שהיו לו שתי בנות, אחת כעורה רעת מראה מאד, והשנית רגזנית ומלאה פללות ודברי פתי, ולא היה איש אשר ירצה להנשא להן. בא שדכן חכם

והציע לאביהם שני חתנים: בעד הכעורה הציע חתן שהוא עוור, ולא יוכל לראות צורתה, ובעד השנית הציע חתן חרש אשר אזנים לו ולא ישמע. וייטב הדבר בעיני אביהן, ונגמר בכי טוב, ובאמת נישאו שתי בנותיו, לאותם חתנים.

ויהי היום, והגיעו אל עיר מגוריהם שתי רופאים מומחים: האחד רופא עיניים והשני רופא אוזניים. שני החתנים נגשו אל הרופאים ובקשו תרופה למחלתם, הרופאים אבחנו את בעייתם, והסכימו לרפא אותם בעד סכום גדול. החתנים הסכימו, והתחייבו לגייס את הסכום הגדול, בשביל שירפאו ממומם.

הרופאים אכן הצליחו לרפא אותם. שמחתם הרקיעה שחקים. אך, אליה וקוץ בה, שלום הבית זורם על מי מנוחות – הופר כאחת, בבית החרש קמה מהומה ומחלוקת גדולה בינו לאשתו, ואף כן בבית העיוור לשעבר, שהאחד ראה צורתה המנוולת של אשתו, והשני שמע דברי הפתי ומבול הקללות. עד כדי כך, שכאשר באו הרופאים לתבוע שכרם מאנו לתת החתנים לתת באמנם כי הרע להם יותר, ונהרס שלום הבית.

הדבר הובא למשפט לפני הרב, ואחרי ששמע טענות החתנים, שהרופא קלקל ביותר ע"י רפואתו, אמר הרב: א"כ, בדין שהרופאים מוכרחים לתקן מה שקלקלו, ולהשיב את החתנים למצבם הקודם – אם יש בכחם. נענו הרופאים ואמרו: להרוס זה קל יותר מאשר לתקן...

כאשר שמעו שני החתנים את פסק הדין של הרב, ותשובת הרופאים, רעדה אחזתם ונזעקו ואמרו כי אין רצונם בשום אופן לשוב למצבם הקודם!

אמר הרב, א"כ חייבים אתם לשלם את הסכום בשלימות לרופאים. והנמשל ברור, שכאשר האדם מתחזק ומתאמץ להירפא, ולהאריך את חייו שומה מודה הוא כי מרוצה הוא מכך שבא לעולם...

בזה נבין את דברי המדרש תנחומא הנ"ל. שאם יבוא האחד ויטען, הרי הייתי שוגג ולמה עלי לכפר גם על השגגות? התשובה: היות שאדם זה עשה פעם אחת עבירה – אפי' קטנה, במזיד, הרי שגילה והראה שישנה אפשרות שימרה את פי ד' ולכן מגלגלים עליו גם את השגגות.

ואפשר להעמיס טעם זה בפסוק "ואם נפש אחת תחטא בשגגה וכו' אשר לא תעשינה" וכי למה חייב כפרה על כך? התשובה: "ואשם", שפעם היה לו חטא במזיד וממילא מתחייב כפרה אף על השוגג.

(צינוני תורה)

מאוצרות המגידים

כל חלב לה' (ג, טז) כתב הרמב"ם (הל' איסורי מזבח פ"ז הי"א): "ויביא קרבנו מן היפה המשוחב ביותר שבאותו המין שיביא ממנו וכו',

והוא הדין בכל דבר שהוא לשם הא-ל הטוב שיהיה מן הנאה והטוב, אם בנה בית תפלה – יהיה נאה מבית ישיבתו, האכיל רעב – יאכיל מן הטוב והמתוק שבשולחנו, כסה ערום – יכסה מן היפה שבכסותו, הקדיש דבר – יקדיש מן היפה שבנכסיו, וכן הוא אומר 'כל חלב לה'."

והנה לרבים מאתנו ישנם הרבה רגעים של התלהבות, של התעוררות, שבטוחים אנו שיובילו לשינוי בכל מהלך החיים, ואכן מכח אותם רגעים ממשויכים אנו לחיות את חיינו כבני תורה, אך בחלוף הזמן ההתעוררות דועכת.

בפסוק כאן כתובה עצה נפלאה: "כל חלב – לה"!

בכדי להקדיש בהמה להיות קרבן, הסדר הוא: נכנסים לרפת, בוחרים בהמה ואומרים: 'הרי זה הקדש', ולפי ההלכה הבהמה הופכת מיד להיות נכס של השי"ת.

מדוע התורה אומרת לנו לפעול לפי הסדר הזה? מדוע אי אפשר פשוט לקחת בהמה, להביא אותה לבית המקדש ולהקריבה, בלי שתיהפך קודם להיות ממון הקדש?

טמון כאן רעיון נפלא. נצייר לעצמנו אדם שעשה עסק גדול והרוויח ממון רב. הוא שמח שמחה גדולה, ב"ה יש לו כלפיו הכרת הטוב. מתוך השמחה הגדולה בא לכלל החלטה להביא לבית המקדש קרבן, שהוא ביטוי של אהבה ע"י שפיכת הדם על גבי המזבח.

הוא נכנס לרפת לבחור בהמה המשובחת והנאה מכולן, ומכריז: "הרי זו לה"!

בינתיים הדברים משתנים, מצבו הכללי שוב אינו שפיר כשהיה, עליו לשלם חובות. כשמגיע זמנו לעלות לירושלים ולהביא את הבהמה לקרבן, הוא חושב לעצמו: 'בעצם, זו בהמה יקרה, אני לא יכול להרשות לעצמי להביא לקרבן כזו בהמה'... אך זה מאוחר מדי, הוא כבר התחייב כשאמר "הרי זו לה"!" הבהמה כבר מוקדשת, נחשבת רכוש ההקדש, ואין באפשרותו להתחרט!

מספרים על האדמו"ר מויז'ניץ זצ"ל שפעם התקשר לאחד מחסידיו והזעיקו לבוא מיד. כשהגיע אמר לו: אני צריך כסף לצדקה! שאל החסיד: מדוע הרבי הזעיק אותי היום? מה היה קורה אילו הייתי בא מחר? ענה הרבי: היום הכסף הזה הוא בגדר רווח, מחר הוא כבר יהיה בגדר קרן!... לכן קראתי לך היום כדי שתתן מיד את הכסף לצדקה, ללא יכולת להתחרט.

'אני מקדיש את אהבתי אליך, ה"!

שמעתי מעשה נפלא שהיה עם מרן החפץ חיים זצ"ל.

לח"ח זצ"ל היה בן יקר, חלק מהמשנה ברורה הוא כתב יחד אתו. והנה למרבה הצער הבחור שבק חיים לכל חי. בעת פטירתו הח"ח לא היה בראדן, וכשהגיע לשם, היה זה ממש אחרי הקבורה כאשר האנשים היו עדיין סביב הקבר. הוא ביקש מהם להמתין מעט, ואז פתח ואמר את הדברים הבאים:

בתקופת האינקוויזיציה חיה בספרד אשה אלמנה ולה בן יחיד אשר היה כל עולמה, מלבדו לא היה לה מאומה בחיים. רח"ל אותו בן יחיד נהרג, וכשזה קרה היא אמרה כך: רבש"ע, אני מודה ומתוודה לפניך, שכאשר בני היה חי היה מקום בלבי גם לו, ולכן לבי לא היה שלם באהבתי אליך. עד עתה, כשהשגחה גרמה שאינו בין החיים יותר, לבי שלם באהבתך. המשיך הח"ח ואמר: רבש"ע, כשבני היה חי, היה מקום בלבי לאהבה אליו, וכעת את האהבה הזו אני מקדיש לך, הקב"ה!

כלומר, הח"ח הביא סיפור וניסה ליישם אותו על עצמו, אך כמדומה שאם נדייק בדברים נגלה הבדל משמעותי בין הסיפור ליישום שלו, כיון שסוף כל סוף הח"ח חי כמה דורות אחרי אותה צדקת שחיה בזמן קדום יותר, והרגשותיו לא היו באותה דרגה שלו.

היא אמרה שעתה לכה שלם באהבת ה', והמשמעות היא מיידית – עכשיו לכה שלם. הח"ח לא אמר – רבש"ע, האהבה שישנה כעת בלבי היא אליך, אלא – "את אותה אהבה שהיתה לי כלפי הבן – אני מקדיש לך".

שכן, מרן הח"ח בא עם הכוחות וההתלהבות למלא את לבו באהבת ה'. הוא הבין: כעת אני מתלהב, זהו רגע מרגש עד מאוד, הלוויית הבן שהיה כה יקר, אך מה יהיה מחור ומה יהיה מחרתיים, ומה לאחר מכן? בגאונותו ובצדקותו אמר: אני מקדיש את אהבתי אליך יתברך! ממילא, בעתיד לא תהיה לי ברירה, אצטרך לעשות הכל כדי להישאר במדרגה הזו.

היה זו גאונות בעבודת ה'.

אברהם אבינו נידב עצמו לה'

רעיון זה מעשי בתחומים רבים בחיים, וניתן על ידו לפתור בעיות רבות.

אמרו חז"ל (ברכות ו ע"ב): "כל הקובע מקום לתפילתו – אלקי אברהם בעזרו". קורה ואדם מאבד מההתלהבות שלו בתפילה. אם יקבע לעצמו מקום לתפילתו – מובטח לו שהקב"ה יהיה בעזרו, ולא עוד אלא "וכשמת אומרים לו: אי עניו, אי חסיד, מתלמידיו של אברהם אבינו".

יש להתבונן, מה עשה אדם זה בכדי לזכות למדרגה זו? וכי משום שהגיע לבית הכנסת וקבע מקום לתפילתו, זכה להיקרא עניו וחסיד?

והנה כאמור, השכר המובטח לקובע מקום לתפילתו הוא: "אלוקי אברהם בעזרו". מדוע דוקא אברהם?

התורה מתארת את אברהם אבינו ע"ה במילים "נדיבי עמים נאספו עם אלקי אברהם" (תהלים מז, י), דרשו חז"ל (סוכה מט ע"ב): "אלקי אברהם ולא אלקי יצחק ויעקב? אלא: אלקי אברהם, שהיה תחילה לגרים". אברהם אבינו היה נדיב כי היה הגר הראשון בעולם, הוא נידב את עצמו לקב"ה.

מהי מהותה של גרות? מה בעצם ההבדל בין גר לשאינו גר? הרי ברמב"ם (הל' מלכים פ"י) מבואר, שגוי יכול לקיים את כל המצוות ולקבל עליהן שכר [חוץ משתי מצוות: שבת ומילה], ואכן כך מספרים חז"ל על אברהם אבינו, שקיים את כל התורה כולה עוד לפני שהתגייר. מה משתנה אפוא בשעה שגוי מתגייר?

ההבדל הוא כך: כשאברהם אבינו נטל לולב ואתרוג בעודו גוי - הוא קיים מצוה לה'. כשהוא התגייר - הוא נידב את עצמו לה'. מעתה הוא עבד הוא לא מנדב את עצמו. "תן לו משלו, שאתה ושלך שלו" (אבות פ"ג מ"ז), אחרי שנידב עצמו לה' - ממילא הכל יבוא, כי מעתה הכל שייך לה'.

לכן הקובע מקום לתפילתו ומבין שזהו חלקו של הקב"ה - "אלקי אברהם בעזרו". אברהם היה הראשון שנדב לה' והביא לו קרבן, ואדם זה הולך בדרכו, הוא נותן לקב"ה מה ששייך לו, וכשדבר שייך לקב"ה - זוכים לסייעתא דשמיא מיוחדת.

להקדיש את שעת הלימוד מראש

טמונה בדברים עצה מעשית.

נצייר לעצמנו יהודי אוהב תורה, רוצה ללמוד בכל מאוודו. הוא מגיע הביתה אחרי יום עבודה מפרך, מוציא גמרא מהארון ומתחיל ללמוד. כמה זמן? כמה שיוכל... אחרי שלוש דקות העיניים מתחילות להיעצם והראש נשמט על צדו. הוא מתיישב על הספה לנוח מעט - ובוזה נגמר הסיפור...

הציור ודאי מוכר לכולנו. מה בכל אופן ניתן לעשות במצבים הללו?

אתן לכם עצה נפלאה. כשמתיישבים ללמוד, יש להחליט לפני כן [כמובן בלי נדר] כמה זמן מתכוונים ללמוד. לעשות קביעות עתים - והזמן הזה שייך לה'. זהו קרבן עולה, כליל לה', ואז - אם העיניים מתחילות לבעור, יאמר לעצמו: מה כבר יכול לקרות לי? הרי אף אחד עוד לא מת מעייפות... ובמקרה הכי גרוע אמות על קידוש ה'. ברגעים קשים אלו יזכיר לעצמו את דברי חז"ל: "אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליהן, שנאמר 'זאת התורה אדם כי ימות באהלה' (ילקו"ש תורה רמז תשס).

בצורה כזו, רוב הסיכויים שלימודו ייראה אחרת לגמרי. אם מתחילים ללמוד מתוך החלטה נחושה, עם חשק פנימי - גם אם באמצע התינוק מתחיל לבכות והאשה מצפה לעזרה, זה אחרת, כי הרי הקדיש את השעה הזו לה' במסירות נפש.

צריך לדעת, ואני אומר זאת רק בהשקפה, לא מבחינת הלכתית - כשקובעים שעה ללמוד תורה, הזמן הזה שייך לקב"ה. אדם נדב את הזמן הזה וכעת כביכול הזמן שייך לקב"ה.

דמעה - יהלום שיש לנצל

לרבים מאתנו יש מדי פעם כאב לב, כתוצאה מבעיות בפרנסה, בחינוך הילדים, בריאות וכו', ועלינו לדעת כי מבחינה מסויימת כאב לב הוא דבר יקר מאוד, יהלום שצריך לדעת איך להשתמש עמו.

מסופר על הגאון רבי ברוך בער זצ"ל, שבהיותו ילד קטן, פעם אביו נתן לו מכה והוא התחיל לבכות. באמצע הבכי נטל הילד סידור בידו והתחיל להתפלל תפילת מנחה. שאל אותו אביו - מדוע אתה מתפלל מנחה עכשיו? ענה ר' ברוך בער: הרי ממילא אני בוכה, עדיף כבר שאנצל את הדמעות ואתפלל כעת תפילת מנחה!

דמעות הן יהלומים, "אף על פי ששערי תפילה ננעלו שערי דמעות לא ננעלו" (ב"מ נט ע"א), וכשקורה וכבר בוכים מסיבה כלשהי - יש לנצל את הדמעות לתפילה מעומק הלב, תפילה עם דמעות.

ביום כיפור הגברים עומדים בקדושה ובטהרה כל היום בבית הכנסת ומתפללים, ואילו הנשים פעמים רבות נאלצות להישאר בבית, עם הילדים הקטנים. אותה אשה שנשארה בבית ביום הקדוש מרגישה את עצמה אומללה, לא ניתנה לה האפשרות להתפלל בבית הכנסת. היא לוקחת סידור, מתחילה להתפלל, ומדי פעם מורידה דמעה. אין לשער ערכן של דמעות אלו. אשה שמורידה דמעה, יכולה לפתוח את כל השערים.

כמה יקר הוא כאב הלב, בכוחו לפרוץ את כל המחיצות!

כאב לב - על דבר המגיע שנלקח

מדוע כואב לנו?

משל לאדם שרח"ל איבד את עינו בתאונת דרכים. חבריו הרואה אותו בצערו מנסה לנחמו. הוא פונה אליו בשאלה: אם לכולם הייתה עין אחת, האם גם אז היית עצוב? והוא עונה: לא. אם כך, אומר החבר, תדמיין לעצמך שלכולם יש עין אחת...

כך גם אדם שאין לו פרנסה, יאמר לו: הנה, לחם ב"ה יש לך! תאר לעצמך שלא היה לך אפילו לחם...

כל אלו סברות טובות, אך אין בכוחן לרפא את כאב הלב.

מדוע?

כי מה שמפריע לאדם הוא שלא רצה משהו ורצונו לא התמלא, אלא ההרגשה שמשהו נלקח ממנו! קנאה היא תכונה טבעית אצל כל בני האדם.

ישנה קנאה כשרה כמו קנאתה של רחל בלאה, שמכח קנאה זו נולד יוסף, וישנה קנאה שאינה כשרה. אם לאדם יש את החלק שלו, הוא לא יקנא במשהו טוב יותר. אדם מקנא רק כשחסר לו, כשהוא מרגיש שמה שמגיע לו אין לו.

בהר סיני היו עם ישראל כאיש אחד בלב אחד. כיצד היה יכול כל אחד לאהוב את השני, בשעה שראה בעיניו שהשני זכה להשגה מעבר להשגה שלו?

התשובה היא - אף אחד לא קינא בחבריו כשהיתה לו את השלימות שלו. אדם שהוא שלם לעולם לא יקנא באחרים. קנאה וכאב לב נובעים מחמת שלאדם חסר משהו. אם למישהו חסרה עין, כואב לו משום שהוא מרגיש שגם לו מגיע שיהיו לו שתי עינים כמו לשאר אנשי העולם. אם חסר לאדם פרנסה, קנאתו באחרים אינה משום שהם עשירים והוא לא. אם היה לו את החלק הנצרך לפרנסתו הוא לא היה מקנא. הוא מקנא כי הוא מרגיש: גם לי מגיעה פרנסה. גם אני צלם אלקים, ומן הראוי שחסדו של הקב"ה יושפע על כולנו שלימות, זה משהו ששייך לי!

זוהי ההגדרה האמיתית של כאב לב - כאב על דבר שמגיע לי, שבאמת שייך לי, ונלקח ממני.

לנדב את כאב הלב לקב"ה!

אדם יכול להחליט החלטות יפות, לפעמים זה עוזר ולפעמים לא. נאמר שלאדם יש בעיה מסויימת, הוא מרגיש שמגיע לו ואין לו. הקב"ה לקח את הדבר ממנו וכעת עליו להשלים עם המצב.

אכן זה לא קל. מה עושים במקרים כאלו?

העצה בזה היא, שינדב את הצער וההפסד כקרבן לקב"ה על אם ישראל, שיאמר: "תהא מיתתי כפרה על כל ישראל". "נדיבי עמים נאספו", תנדב את הכאב לקב"ה!

הח"ח ראה את בנו היקר נקבר והוא עשה דבר גאוני. הוא אמר: רבש"ע, לקחת אותי? אני מקדיש אותו לך! במקום שתקח - אני נותן אותו. בזה הרגע נהפך אותו כאב לב לקרבן עולה, אשה ריח ניחוח לה'.

לאדם יש כאב לב. הוא מושך מצד אחד והקב"ה מהצד השני. תתבונן רגע: במקום להילחם ולהצטער, אדרבה, תאמר: רבש"ע, אני מבקש ממך שעגמת הנפש הזו תפתח שערי שמים ותשפיע שפע ברכה והצלחה לכל עם ישראל.

"תן לו משלו". אם ה' לקח דבר, הוא יודע מדוע, ופעמים רבות כאב הלב הזה עשוי להוריד שפע, וכשיורד שפע - אתה הקרוב ביותר ואתה תקבל אותו.

לדאבונו כל כך הרבה מכאב הלב פשוט הולך לאיבוד. הבה ננדב אותם לקב"ה, נבקש במילים מפורשות שהצער וכאב הלב יהיו כפרה על עם ישראל, כי כאבי הלב הללו הם שנותנים לנו את הזכות ואת הכח להמשיך.

(תפארת שמשון)

אלף זעירא

משה רבינו ביקש, כאמור, לכתוב "ויקר" והקדוש ברוך הוא הורה לכתוב "ויקרא". בקש רשות לכתוב לפחות אלף זעירא, וקיבל. ואמרנו שבא להורותנו, שאם אי אפשר להשיג הכל, נשיג לפחות חלק.

ידוע שה"חפץ חיים" זצ"ל בקש מחתנו, הגאון רבי אהרן הכהן זצ"ל, שינצל את כח הדיבור שנחון בו, וישתדל לדרוש ברבים בדברי תורה ומוסר, לעורר את הלבבות לשמירת התורה והקפדה במצוות.

ואמר לו: "פעמים רבות עולה בלב הדרשן החשש שמא עמל הוא לחינם ומכלה כוחו לריק. שדבריו אינם פועלים ואין איש שמתעורר לשוב על ידם בתשובה. ברם, עליך להתעודד וללמוד מן הפריצים. יוצאים הם לציד ברוב תכונה והמולה, מלווים בעוזריהם ובעדת כלביהם ומכלים יום תמים ברכיבה מתישה. דהרה וסערה - ואין מאושר מהם בשובם עם צבי או דוב, אריה או זאב כשלל..."

ואף אתה, לא עליך המלאכה לגמור, אל תתימר להשיב את כל העולם בתשובה. דיך אם תעורר הרהורי תשובה בלב ר' צבי או ר' דוב, ר' אריה או ר' זאב - אין לך שכר ועונג רב מזה!"...

זהו שאמר הכתוב (משלי יז, כד): "את פני מבין חכמה, ועיני כסיל בקצה הארץ". כלומר, הכסיל רוצה להשיג הכל, עד קצה הארץ. ואין זה ברוחו, ומתיימש מכל וכל. והחכם המבין מסתכל באשר לפניו, ומשיג מעט, ועוד מעט, והולך מחיל אל חיל, מתקדם בשלבים!

והיה ה"חפץ חיים" דורש ממפיצי ספריו, שבכל מקום בואם ידרשו בענין שמירת הלשון, חשיבותה ונחיצותה. חזר אחד מהם מסבב המכירות, נתן ל"חפץ חיים" את הכספים שקיבל, והודיע על התפטרותו. ביקש ברכה למקצוע חדש.

"מדוע" תמה ה"חפץ חיים", "הלא הצלחת למכור ספרים רבים בזמן קצר. זיכית יהודים רבים, וגם הרווחת לא רע".

אישר, אבל אינו יכול לעמוד בתנאי שהותנה עמו, שישא דברים בכל מקום בואו.

"מדוע", שאל ה"חפץ חיים".

ענה: "אספר לכם, אקח לדוגמא את אחת הערים", אולי זה כגדר לשון הרע, לומר את שמה. סיפר שבקש לשאת דברים בבית הכנסת הגדול, ואמרו שהרב מוסר שם שיעור קבוע. גם בבית הכנסת השני והשלישי מתקיימים שיעורים, וברביעי ובחמישי לא מעוניינים בדרשה. לבסוף נשא דברים בבית הכנסת של החייטים. עלה ודרש בגנות חטאי הלשון. כל המספר לשון הרע מגדיל עוונות כנגד עבודה זרה וגילוי עריות ושפיכות דמים (ערכין טו ע"ב), והקדוש ברוך הוא אומר: "אין אני והוא יכולים לדור בעולם כאחד" (שם), וראוי לסקלו באבן (שם), ועלול לעבור על שבעה עשר לאוין, כמפורט בהקדמת ה"חפץ חיים".

יידן, קרא בנהמת רוחו, כמה נוהרים אנו מטיפת חמאה שנפלה לתבשיל עוף, וכבר רצים לרב, ואוסרים את התבשיל, ומגעילים את הקדרה -

איסור אחד, מדרבנן. וכאן, שבעה עשר איסורים מדאורייתא, רחמנא לצלן!

שמע ה"חפץ חיים" דבריו, והתפעל: "נפלא, לדרשה כזו התכונתי!"

"כן", התמרמר, "וכשיצאתי, שמעתי אחד השומעים אומר לחברו: היה כדאי לבוא! סוף סוף, שומעים דברים לענין! אספר לאשתי, שלא תעשה כזה ענין משאלות במטבח. רצה לרב, שופכת את התבשיל, מגעילה את הקדרה. הרי זה פחות חמור מלשון הרע!"...

היה המום. במקום להועיל בדרשתו, עוד הזיק...

הרגיעו ה"חפץ חיים": "תנוח דעתך. ראשית, אין זו אלא תגובה של אחד, והלא היו שם כמה שומעים, ואולי הושפעו לטובה.

ושנית, כבר אמר הגאון רבי ישראל מסלאנט זצ"ל: כדאי לדרוש בפני עם רב, ואפילו יתברר שהדרשה לא פעלה מאומה למעשה. אבל אם במהלכה אחד השומעים נתקף הרהור חרטה, ולו יהא זה הבהוב קל, זיק שנוער וכבה -

ואפילו אחד זה לא יהיה אלא הדרשן בעצמו...

וכבר היה כדאי!"

ואספר - בשעתו, בקשו המשכילים לקעקע את חומת היהדות בליטא. מה עשו, יסדו בחסות השלטונות "בית מדרש לרבנים" בו חנכו "רבנים" לעתיד לכפירה, וללעג לכל קודש. מובן שהמוסד רכש שם רע ואיש לא שלח לשם את צאצאיו.

הוגיעו ראשיו את מוחם, כיצד יקנו לו הילה של יוקרה. שמו של הגאון רבי ישראל מסלאנט זצ"ל היה נערץ בפי כל, החליטו שאם יסכים להעניק

חסות למוסד, לעמוד בנשיאותו שיקרא שמו עליו, לא יהססו ההורים לרשום אליו את הנערים.

גייסו את השלטונות לרעיון הנואל, ושר ההשכלה אובארוב נתן הסכמתו. יתר על כן: קרא למנהיג הדור הגאון רבי איצלה מולוז'ין זצ"ל, ודרש ממנו לפעול בענין.

רבי איצלה הסכים לכך, מהסיבה הפוכה. סבר שאם רבי ישראל יעמוד בראש המוסד יחולל בו מהפכה ברוכה. יפטר את המורים הכופרים, יבחר במורים יראי שמים, וישפיע בדמותו הכבירה וביראתו הקודמת חכמתו העצומה על החניכים.

הכלל, שר ההשכלה הרוסי התלוה אל רבם של ישראל, ויחדיו פנו לרבי ישראל - שהיה אז אברך בשנות השלושים לחייו - שיעתר לבקשה.

רבי ישראל שלל את הרעיון מכל וכל. הוא סבר שהמוסד רקוב מיסודו, ומנויו רק יתן גוושפנקא לשחיתותו, כחותמת הכשר למוצר טרף. וכדי שלא להתגרות במלכות מצד אחד וגם לא להיות תחת מרות גדול הדור בליטא שחייב את הרעיון, ברח לעיר הנמל ממל שבצפון גרמניה.

המצב הרוחני של הקהילה היהודית בממל היה בשפל המדרגה. יהודים הגיעו לשם כדי להתערות בחיי הכלכלה, וכלכלת העיר סבבה סביב הנמל הגדול. פריקה וטעינה, יבוא ויציאה. הנמל עבד ששה ימים בשבוע, ושבת ביום ראשון, יום השבתון של הגויים. ועסקי היהודים עשו שבתם חול, רחמנא לצלן.

ידע רבי ישראל שלא יעלה בידו לשכנעם לסגור עסקיהם [כעשר שנים מאוחר יותר, כשהגיע לממל לתקופה ממושכת, עלה בידו לפעול לסגירת כל עסקי היהודים בשבת. אבל זו פרשה בפני עצמה]. עבדו ביום ששי כרגיל, סגרו עסקיהם עם ערב והחליפו בגדיהם, ובאו לבית הכנסת לקבלת שבת. שבו לקידוש וסעודת שבת, ולמחרת השכימו ליום מסחר רגיל!

ביקש רשות הדיבור בין קבל שבת לערבית. עלה ואמר: "טאייערע ברודער", אחים יקרים, הרי כולנו יהודים, וכולנו מאמינים, וכולנו רוצים לשמור את התורה. והראיה, שאתם כאן. שלאחר יום עבודה מפרך ומתיש התכנסתם לקבלת שבת חגיגית. אלא מאי, גדול נסיון הפרנסה, ואינכם עומדים בו. לא אחווה דעתי, 'כשם שמצוה לומר דבר הנשמע, כך מצוה שלא לומר דבר שאינו נשמע' (יבמות סה ע"ב). אבל בדבר אחד תסכימו אתי -

גם אם 'חייבים' אתם לפתוח את העסק, אין שום הכרח ואין שום היתר לעשן! אין שום היתר לכתוב, ולו אות אחת, במה שאינו נוגע לעסק. לפחות זה!"

"כל מי שיש בו יראת שמים דבריו נשמעים" (ברכות ו ע"ב), הדברים היוצאים מן הלב נכנסו ללבוותיהם, וקיימו וקבלו עליהם לשמור שבת כהלכתה, בכל פרטיה -

מלבד בעסקיהם.

לא, לא היה לכך היתר. אבל כמה חלולי שבת נמנעו בעקבות אותה דרשה -

אלף זעירא!

ובהיותי בארצות הברית, ספר לי שם רב אלו שאלות מגיעות אליו. אחד טלפן, אביו נפטר, ועליו לשבת שבעה. אבל אינו יכול להשבית את העסק שבוע שלם. יאמר הרב, מה המינימום שעליו לשבת. והשיבו על אתר: המינימום הוא ארבעה ימים.

סבר וקיבל.

שמעתי ותמהתי: אני מכיר "שלושה ימים לכבי, שבעה להספד, שלושים לתספורת" (מועד קטן כז ע"ב). אבל ארבעה ימים, מה המקור?

הסביר לי: "הוא נפטר ביום רביעי". נו, אז מה? "שלפחות בשבת יהיה העסק סגור".

הבנתי: אלף זעירא!

(והגדת)

נפש כי תחטא (ד, ב)

מדוע חילה התורה בין החוטאים: לגבי יחיד כתבה: 'נפש כי תחטא', לגבי צבור (פסוק ג): 'ואם כל עדת ישראל ישגו' ולגבי נשיא (פסוק כב): 'אשר נשיא יחטא?'

מבאר ה"כלי יקר": שלשון 'כי' מורה יותר על ודאות מלשון 'אם', ולשון 'אשר' מורה יותר על ודאות מלשון 'כי'.

"לפיכך, בחטא הרבים, שהוא דבר שאינו מצוי שרבים יסכימו על החטא, לכך נאמר 'ואם כל עדת ישראל ישגו', שהוא מורה על הספק" - כשמדברת התורה על צבור שחטא בעקבות הוראה שגויה של בית דין, נקטה בלשון 'אם', כיון שרחוק הדבר שצבור לשם יסכימו לשמוע להוראה שאינה נכונה.

"וכן בכהן משוח נאמר (פסוק ג) 'אם הכהן המשוח יחטא', כי רחוק הוא ובלתי שכיח שהכהן המשוח או רבים יחטאו". "אבל סתם יחיד בנקל יבוא לידי חטא, על כן נאמר 'נפש כי תחטא', שלשון 'כי' מורה על דבר שקרוב לודאי יהיה כן".

"אבל הנשיא המתנשא לכל ראש ונוהג נשיאותו ברמה מתוך רום לבבו, ודאי יבוא לידי חטא, לכך נאמר 'אשר נשיא יחטא', כי לשון 'אשר' מורה על דבר שודאי יהיה ואין בו ספק".

ובספר "שערי אהרן" הוסיף נופך לביאור זה בשם המגיד רבי נטע מחעלם: ראשי התבות של "אשר נשיא יחטא" הם 'אני'. אדם שעסוק בכל עת בטיפוח ה'אני' שבקרבו בנקל עלול להכשל בחטא.

כיוצא בכך אנו מוצאים אצל פרעה שלאחר מכת ברד אמר (שמות ט, כז): "ה' הצדיק ואני ועמי הרשעים", ביטוי שממנו משתמע כאילו הכניע את עצמו ואת גאותו, אולם לכשנדקדק בו נמצא, כי הוא שרבב את ה'אני' שלו לתוכו, ומן הרגע שבו קים 'ואני' - הכל מתקלקל.

ואכן, אלמלא תיבת "ואני" היו ראשי התיבות של הפסוק הזה 'ה' ו' ה', ורק תבת "ואני" הרסה את המהלך.

רבי גד'ל איזנר תאר בהקשר לכך אפיזודה מעניינת, המופיעה בספר "במחיצת ר' גד'ל" (עמוד קיט-קטו):

היה זה בימי השואה הנוראה, במחנה קולדיץ, לשם הובילה ההשגחה העליונה את רבי גד'ל. במחנה זה העסקו היהודים בעבודות כפיה המשברות את הגוף ואת הנפש, ורבי גד'ל, כדרכו, ניסה לרומם את רוח היהודים המושפלת עד שאול תחתיה.

באחד הימים נקרא, עם עוד קבוצת יהודים, לעבודות חפירה קשות. בטרם הורד אל בורות החפירה, הבחין רבי גד'ל שהשומר שהופקד עליהם הינו שוטה, סימן ההיכר הבולט לכך היתה הגאווה הגדולה שלו בהיותו מהלך עם משרוקית בפיו, ושעון זהב מתנופף מעל מעילו.

כידוע כשנסיון עם שוטה מצליח - הוא מסתיים טוב, וכאשר לא, הדבר עלול להיות מסוכן... בכל זאת החליט ר' גד'ל לנסות.

"שימו לב" - לאט ר' גד'ל לחבריו - "הזהרו ואל תעזו לצחוק...".

"מה עומד להיות?", הרימו כולם את גבותיהם בשאלה.

"בעצמי אינני יודע, אבל דבר מה יהיה כאן, ואתם - השמרו פן תצחקו...". כולם הבטיחו והחלו לחפור ולחפור ללא הפסקה.

"קאמרד'ן" (חברים) - קרא לפתע ר' גד'ל בשפת ה'דויטש' בקול שנשמע היטב באזני השומר - "אם ירצה המייסטער שלנו, יכול הוא להשמיע שריקה שתשמע בכל הרחוב"... בהערה זו בקש לבחון עד היכן מגעת שטיותו של אותו שומר... ואכן, כעבר שבריר דקה שלף הלה את משרוקיתו ושריקה חדה חתכה את האויר.

"הרי אמרתי לכם" - קבע ר' גד'ל.

דקות ספורות לאחר מכן שוב נשמע קולו: "קאמרד'ן, אם ירצה המייסטער שלנו עוד נוכל לדעת מה השעה עתה..." וזאת עלינו לדעת, חוקי הנאצים אסרו על היהודים לדעת את השעה, וקבעו כי עליהם לעבוד אך ורק על פי פקודות.

לא חלפו דקותיים, והמייסטער המהולל חלף ליד הבור ואמר, כאילו באקראי: "האלב צוועלף" (אחת עשרה וחצי)...

"קאמרד'ן" - אמר שוב ר' גד'ל - "אם ירצה המייסטער שלנו, יתכן שיהיה לנו הרבה קולרבי לאכילה...".

הפעם בקע מפי של השומר קול מתנצל: "והרי גם לי עצמי אין...".

"הו" - ענה לו ר' גד'ל - "אם רוצה המייסטער, בודאי שיוכל להשיג...".

השומר החל להלך אנה ואנה, ולא חלפו רגעים רבים, עד שלפתע החלו להתגלגל על תוך בורות החפירה כמה צנוניות... באותם ימים אפילו חתיכות קליפות היו נחשבות לאוצר, נקל, אפוא, לשער, מה גדולה היתה המתנה שבצנוניות של ממש...

הפעם, לא עצרו האסירים כח - וחיוך רחב נשפך על פניהם. ר' גד'ל עדין שמר על סבר פנים רציני, אולם השומר חש כי דבר מה אינו כשורה... כבר למחרת הלשין על ר' גד'ל לרשע האכזר הממונה עליו, נאצי חסר לב, אשר בכל פעם שעבר ליד האסירים היו הללו משפילים את עיניהם לכל יאלצו להביט אל תוך עיניו ולפגוש את מבטו. ר' גד'ל נענש בכמה מכות הגונות על ראשו, ועוד ימים רבים זכרו שם את המעשה.

הנה כי כן, אדם הלוקה במידת הגאווה, מסוגל בשל גאותו הסרוחה להדרדר לשפל המדרגה ולהופיע כשוטה גמור העושה הכל על מנת להשיג עוד ועוד כבוד, וכדי בזיון וקצף.

(ומתוק האור)

והיה כי יחטא ואשם והשיב את הגזלה אשר גזל (ה, כג)

כי יחטא ואשם - כשיכיר בעצמו לשוב בתשובה, ולדעת ולהתוודות כי חטא ואשם (רש"י)

דרך התשובה לעולם אינה נחסמת בפני הרוצה לשוב. אם אך יכיר בחטאו ויעשה את המוטל עליו כדי לתקנו ולכפר עליו - יתכפר לו עוונו בלי להשאיר בו אפילו רושם.

דא עקא, שהיצר מטעה את האדם להתיאש מן התשובה, וכך באר ה"חפץ חיים" את בקשתנו בתפילה "והסר שטן מלפנינו ומאחרינו":

משל לכפרי אחד, שבהגיע חג הסוכות בא אל המתבן להכניס את התבואה. העגלה היתה עמוסה ולא יכלה להיכנס.

מה עושים?

נכח שם ליצן אחד שאמר לו: "תמורת עשרה רובל איעץ לך עצה". שמח הכפרי ושיילם את הסכום שהושת עליו. "וכעת", פנה אל הלץ, "אמור לי מה עצתך".

נתן בידו הלץ זכוכית מגדלת והנחה אותו להביט דרכה אל הפתח. "עכשיו תוכל להכניס את התבואה" אמר הבדחן והלך לדרכו.

רדף אחריו הכפרי וזעק בגרון ניחר: "רמאי" הפתח אמנם גדול, אבל התבואה גם היא גדולה יותר ואינה נכנסת".

"אין בעיה", אמר הליצן, "אתן לך כעת גם זכוכית מקטנת. על התבואה הסתכל עם זכוכית מקטנת, ועל הפתח עם זכוכית מגדלת וכך תוכל להכניסה...".

כך בדיוק, אומר ה"חפץ חיים", פועל השטן: לפני שאדם עובר עבירה, בא השטן ומנסה לשכנעו לעבור את העברה. "איך אוכל לעשות עברה?" נבהל היהודי, והשטן עונה: "זאת עבירה? זה בקושי מנהג... כולם עושים זאת, וחוזך מזה תוכל לעשות תשובה". כך הוא מקטין בעיניו את חומרת מעשה העבירה.

לאחר שעבר האדם את העבירה, ובא לעשות תשובה עליה, מגיע אליו השטן עם זכוכית מגדלת ואומר: "על כזאת עבירה אתה רוצה לעשות תשובה? הלא אתה שקוע בבוץ מעל לראש, אין לך סיכוי!..."

על כן מבקשים: "הסר שטן מלפנינו ומאחרינו". שלפני החטא לא יבוא להראות לנו שהחטא אינו כל כך חמור, ולאחר החטא לא יצליח לשכנע אותנו שאי אפשר לעשות תשובה על חטא עצום שכזה...

והנה נאמר בפסוק: "שמח בחור בילדותיך, ויטיבך לבך בימי בחורותיך, והלך בדרכי לבך ובמראי עיניך, ודע כי על כל אלה יביאך האלקים במשפט" (קהלת יא, ט) אומרת הגמרא: אלו הם דברי יצר הרע שאומר לך "עשה חיים!" אבל מה אומר היצר הטוב? "כי על כל אלה יביאך האלוקים במשפט".

ולכאורה - אומר ה"מגיד מדובנא" - קשה להבין כיצד חצי פסוק אומר יצר טוב, וחצי פסוק אומר יצר הרע.

אלא ודאי - ממשיך המגיד מדובנא - הפסוק כולו דברי יצר הרע הם, והדברים יתבארו, כמובן, על פי משל:

אדם פגש בחברו ושאלו "האם כבר אכלת היום משהו?"

ענה החבר: "לא, ובטני כבר נדבקת לגבי מרעב"

"אם כך המצב" אמר הראשון, "אני מזמין אותך לאכול"

נכנסו למסעדה, והחבר הזמין כיד הדמיון הטובה עליו. לפני ברכת המזון, נשמט ה"מארח" מהמקום והשאיר את חברו לבד.

הגיע בעל המסעדה עם החשבון המנופח, ותבע ממנו את התשלום.

"אני רק הזמנתי", התפתל החבר, "חברי הוא צריך לשלם", אך לא עזר לו מאום, הוא נאלץ לתת את שעונו היקר בתור משכונ ויצא מן המסעדה כולו כעוס ונסער.

לאחר שבוע פגש את ה"מארח" שלו, מיד כשראו התנפל עליו בשצף קצף.

עצר אותו החבר ואמר לו: "רגע אני מבין שהשארת שם את השעון היקר שלך. שעון זה עולה לפחות פי שנים ממחיר הארוחה, ולפדות אותו הרי אינך יכול, חזור לשם, אפוא, ואכול עוד ארוחה דשנה..."

כך פועל היצר הרע, אומר המגיד מדובנא. אומר הוא לאדם: מאחר וממילא "על כל אלה יביאך האלקים במשפט", הרי ש"שמח בחור בילדותך" - תמשיך 'לעשות חיים' עוד ועוד, אל תעצור, ממילא אתה כבר שקוע מעל לראש בעוונותיך...

אבל החכם עיניו בראשו, ויראה לתקן את אשר עיוות, ויפה שעה אחת קודם!

(ומתוק האור)

"הדיוט אם מריח ריח כנפים נפשו קצה עליו והתורה אמרה והקטיר הכהן הכל המזבחה וכל כך למה אלא כדי שיהא המזבח מהודר בקורבנו של העני" (רש"י ומדרש)

כיון שהתאספנו לענין של צדקה, היום תשמעו עובדה שלא סיפרתיה מעולם ברבים - הכריז רבי שבתאי יודלביץ.

התאספנו לענין הצדקה של - חימום המקוואות בערי השדה. כפי שכבר אמרו הדרשנים שדיברו לפני. בין היושבים כאן, ישנם עשירים - שיכולים לתת כסף - לכמה שנים לחימום המקוואות, אבל גם העניים מבין הקהל יתנו חודש או חודשיים, וזכותם גדולה עד לב השמים, תראו במדרש על פרשת השבוע - מה רב וגדול קורבנו של העני עד שהקריבו על המזבח את הכנפיים של התורים ובני יונה כדי להדר ולהתהדר בקרבנו, כדברי חז"ל: "הדיוט אם מריח ריח כנפיים נפשו קצה עליו והתורה אמרה והקטיר הכהן הכל המזבחה (גם את הכנפיים) וכל כך למה אלא כדי שיהא המזבח מהודר בקורבנו של העני", סיפור נורא מובא במדרש - המעשה באגריפס המלך ואותו עני שהיה מביא כל יום ציפורים לבית המקדש, תראו בעצמכם במדרש. מה שנוכל ללמוד מכל הסיפורים (שם במדרש), כי גם חלילה, מי שהוא עני ואינו יכול להקריב קרבן גדול של אלף לירות - אלא רק תורים ובני יונה שרכש בעשרים לירות, יכול גם הוא להעלותם לריח ניחוח אשה לה! אחי ורעי, כולנו כאיש אחד, בלב אחד, נלהיב את ליבנו - לתיקן וחימום המקוואות בעיירות הרחוקות ואז, זכות ארגון "טהרת המשפחה בישראל" תעמוד גם לנו - לשובע שמחות וישועות הכלל והפרט.

תשמעו סיפור על ענין צדקה מורי ורבותי.

רבה של ירושלים בדור הקודם היה גאון נורא רבי שמואל סלנט. הוא ניהל את העיר בחכמה רבה עשרות שנים, הוא היה פיקח וחכם חרשים, כידוע לידועים.

בתקופה מסוימת החלו לבנות מקווה חדש. - דבר שהיה נחוץ מאד בירושלים דאז. התחילו, אך לא יכלו לממן את השלמתו. תושבי ירושלים כידוע, היו עניים מרודים והפרוטות שנתרמו על ידם לא הספיקו להשלמת המקווה.

יום אחד, לפתע, לבש רבי שמואל סלנט את מעילו, נטל את מקלו והודיע לבני ביתו כי הוא יוצא והולך אל הגביר המפורסם וויטנברג, להשפיע עליו שיתרום מהונו לבניית המקווה.

בעיני בני המשפחה והעסקנים, הליכה זו היתה תמוהה, כי העשיר וויטנברג ידוע היה - כקמץ נורא. לכן, לא היה להם ספק שהרב מכלה את כוחותיו לריק. רבותי, אתם יודעים מה זו קמצנות בטבע? זו מחלה קשה מאד, כמו למשל, אדם לא מסוגל לחתוך לעצמו אצבע - כך

הקמץן חש אם מוציא כסף מכיסו. אינו מסוגל - באמת קשה לו, הוא מסכן מאד, חולה מאד - במחלה קשה.

העסקנים ובני הבית לא אמרו מילה לרבי שמואל מסלנט, התעטפו בשתיקה, והביטו אחרי מעשיו. הרב יצא לדרכו.

הוא נכנס לביתו של הגביר שקיבלו בכבוד גדול.

רבה של ירושלים התיישב על אחת הכורסאות, הציע לפניו את בקשת התרומה לבניית מקווה טהרה. אתם מבינים כי מי שלוקה במחלת קמצנות, גם אם הוא מבין את נחיצות הענין של המקווה וגם אם יושב לפניו רבה של ירושלים ומטעים לו את קדושת המצוה, קשה לו להתגבר על עצמו...

כשסיים הרב להרצות את דבריו השתרר שקט מוחלט. וויטנברג לא קם ולא זע ממקומו. ישב בשקט.

לפתע פתח וויטנברג את פיו ושאל: "סקרן אני לדעת כבוד הרב, הרי אין חכם ונבון כמוך בירושלים עיה"ק, וא"כ איך הרב מתנהג לכאורה בדרך של שטות - לבא אלי לבקש כסף עבור המקווה, בעוד שהרב וכל העסקנים יודעים שאני לא תורם מאומה גם לאנשים החשובים ביותר, והרב מבין כי גם למקווה לא אתן פרוטה שחוקה, וא"כ לשם מה טרח הרב עד לביתי?!"

אחז רבי שמואל סלנט במטהו, הביט עליו ואמר: אני אסביר, דע לך כי יום יבוא ותמות. תבוא לקבורה כמו כל שאר היהודים, שם יאכלו התולעים את בשרך, הגוף ירקב ועילה עליו ריקבון גדול ונורא. תעמוד לדין בשמים ככל יהודי "ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון", ואחת השאלות שישאלו אותך שם, היא - מדוע לא סייעת בבניית המקווה וכתוצאה מכך נחלשה הטהרה בעם ישראל? אתה בוודאי תמהר להשיב להגנתך "לא תרמתי, כי לא ביקשו ממני, אנשים כבר פסקו לנקוש בדלתי (התייאשו ממני). לכן, לשם כך, באתי לביתך עתה - הגביר רבי שמואל סלנט את קולו ברעדה - נכנסתי לבקש ממך כסף, ובכך לשלול ממך את האפשרות הזו - שגם אפשרות זו של מענה בבית דין של מעלה לא תשאר בידך.

לפתע, וויטנברג החל להזדעזע בכל גופו, ואמר לרבה של ירושלים: "במטותא מינייכו, בבקשה, יקח נא הרב את מפתחות הקופה ויוציא ככל שיחפוץ, אבל אנא - שאני לא אראה בעיני!" אתם שומעים "קח אבל שלא אראה". כל כך גדולה הייתה קמצנותו הטבעית שגם כאשר החליט לתת, לא יכול היה לראות זאת בעיניו...

הרב עשה כבקשתו.

מפי השמועה למדנו, כי מאותו רגע ואילך חלו בקרבו שינויים. נפרץ סדק בחומת הקמצנות, נתינה זו הראשונה סייעה בידו להחליץ מהקמצנות. מקרה זה היה פתחו של מחט שבסופו של תהליך - התרחב עד שנהיה לפתחו של אולם. ומעתה עת השתנה וויטנברג - והיה לנדבן גדול. כאן בירושלם קיימת שכונה על שמו "בתי וויטנברג" - בה מצאו שיכון חנים עניי ירושלים, יראי ה' מבני היישוב הישן. זכה איש זה באחרית ימיו, לעשות חיל במעשיו, לגנוז זכויות לעולם הבא, ולהיות דוגמא לרבים בנדיבות לב.

כדאי היה הקושי בגיוס הכספים לאותו מקוה, כדי שבסופו של יום, מגבית זו תחליץ את הקמץן מקמצנותו, וגם מדינים קשים לעולם הבא. זכות מצוותיו תעמד לו, והיום הזה זכויותיכם במצות צדקה - לחימום המקוואות, תגן עלינו מכל צער וצוקה נגע ומחלה. חזק וברוך.

(להגיד)

זהירות בממון הזולת

"ונפש כי תחטא ושמעה קול אלה [שהשביעהו שאינו יודע עדות לחברו] והוא עד או ראה או ידע, אם לוא יגיד ונשא עונו. והיה כי יאשם לאחת מאלה, והתודה אשר חטא עליה" (ויקרא ה, א-ה). וכתב ה"שפתי כהן", שהמדובר בידוע עדות ממון לחברו ואינו מעידו, ומפסיד ממון. "מכאן תדע כמה הוא חביב ממנו של ישראל לפני הקדוש ברוך הוא. שאמר כאן: 'ונשא עונו, והיה כי יאשם, והתודה אשר חטא' קראו עוון ואשמה וחסא והצריכו וידוי, מה שלא אמר כן

לא בחטא של כהן משיח ולא בחט הקהל, ולא בנשיא, ולא ביחיד [שחטאו בשוגג בחייבי כריתות], להודיע שחטא שבין האדם לחברו הוא יותר גדול מחטא שבינו לבין המקום. ועל זה אמרו (אבות פ"ב מ"ב) יהי ממון חברך חביב עליך כשלך -

וזהו רמז וא"ו של "לוא יגיד", לומר: לא יגיד, שאם לא יגיד יזיק לעצמו. שממון חברך הוא כשלך, שכולנו בני איש אחד אנחנו, נפש אחת! עד כאן דבריו.

אשרינו, איכשר דרא, וממון חברינו חביב עלינו כשלנו -

מה בשלנו אנו משתמשים כסדר, אף בממון חברנו כן...

הלה תמה עם כולם, אך מכיון שהחל לשעמם, לא שיר ולא ניגון, משך בכתפיו, פנה והלך. מיד לאחר מכן יצא הרבי מחדרו. ראה שאותו יהודי הלך, וקידש על היין. נטל ידיו, בצע על הפת, והסביר מה היה כאן.

פתח וסיפר -

הגאון הקדוש רבי יעקב יוסף מפולנאה זצ"ל, נמנה בשעתו עם מתנגדיו החריפים והתקיפים של הבעל שם טוב הקדוש זצ"ל ושיטתו. הואיל והיה תקיף בדעתו לא חת מפני כל, החליט לנסוע למזיבוז' ולהתעמת עם הבעל שם טוב. להוכיחו על דרכו החדשה והשגויה, לדעתו.

אמר ועשה, והבעל שם טוב קידם פניו בכבוד רב. שמע את דבריו עד תומם, ופתח בהסבר נרחב של דרכו ושיטתו. הביא סימוכין ליסודותיו, והיו הדברים מאירים ושמחים.

בתוך כך נשמעו נקישות בחלון. רוכל הגרוטאות הנכרי של העירה שאל: "שרוליק, אולי יש לך כלי פגום שאתה רוצה להשליך, או כלי שבור שברצונך לתקן?"

מיד הפסיק הבעל שם טוב שיחתו המרוממת עם אורחו, וענהו: "לא, אין לי דבר לתת לך -

מה שיש להשליך כבר השלכתי, ומה שיש לתקן כבר תקנתי".

והלה בשלו: "שרוליק, תחפש טוב" -

והבטיח: "וכשתחפש, תמצא!"

והבעל שם טוב קם, ויצא מן המחסן שבירכתי הבית.

"תולדות יעקב יוסף", שהיה מהכהנים הקפדנים (קדושין ע"ב, מהושע ד, ד), נפגע והקפיד.

ובצדק -

הוא טרח ובא לכאן מפולנאה הרחוקה, הוא נחשב לאחד מגדולי דורו, והם משוחחים בעניינים העומדים ברומו של עולם, והמארח קם ונוטש אותו כדי לחפש גרוטאה לבקשת גוי מגושם! היכן מצות הכנסת האורחים הגדולה מקבלת פני שכינה, והיכן כבוד התורה ולומדיה?

בתוך כך שב הבעל שם טוב, מאובק כולו, וגרוטאה בידו. פנה אל הרוכל וסיכם על תיקונה תמורת כמה פרוטות. לאחר מכן שב אל אורחו, והבחין בהקפדתו ובסערת רוחו. מיהר להרגיעו והפיס דעתו. אמרו לו: "הלא יבין מר - אנו יושבים ודנים בדברים העומדים ברומו של עולם, ממריאים לשחקים. ודיון זה עורר מורת רוח במרום, הקפדה וביקורת -

שלחו אלי נכרי זה, שיוכיחנו, לבל אהפוך את הקערה על פיה. שאבסס את היסודות בטרם אבנה מגדל וראשו בשמים. שאעסוק ב'סור מרע' לפני שאעמול ב'עשה' טוב -

הורו לי, שבתחילה יש להפטר מהמדות והתכונות הרעות, להשליך את הגרוטאות שאין להן תקנה ולשפר את המדות הטובות, לתקן את הכלים השבורים, ולשוב בתשובה על כל החטאים. שאם לא כן, הלא נאמר (תהלים נ, טז): "ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חקי, ותשא בריתי עלי פיך"...

שמעתי והבנתי. עניתי לו שכבר עברתי שלב זה. כבר השלכתי מה שיש להשליך, ותקנתי מה שיש לתקן. אמר לי: חפש חיפוש מדוקדק, ותמצא עוד -

קמתי, וחפשתי, ואכן מצאתי...

בשעתו, יסד ה"חפץ חיים" את ישיבתו בבית הכנסת שבראדין. למתפללים שם היו מקומות קבועים, ולכל אחד הסטנדר שלו, ובו הטלית והתפילין, הסידור והחומר. כשהתלמידים למדו, הסיטו והעבירו את הסטנדרים ממקום למקום, כל אחד בחר סטנדר לפי גבהו ונוחותו והעבירו למקום לימודו. באו המתפללים בבוקר והנה בוקה ומבולקה, כל אחד חיפש את הסטנדר שלו. השמיע ה"חפץ חיים" שיחה נוקבת: רועי בהמה דקה פסולים לעדות משום שחשודים על הגזל. ואף זה אבק גזל, להשתמש בסטנדר שאינו שלך ולא להשיבו למקומו, למורת רוח בעליו. משלא עשו דבריו פירות, היה בא בעצמו באשמורת הבוקר, כשבית המדרש שומם, נושא את כל הסטנדרים הכבדים ומשיבם למקומם!

וידוע, שפעם שהה ה"חפץ חיים" זצ"ל בפטרבורג, לרגל אחד הכינוסים בעניני הכלל. בשעת לילה מאוחרת נזקק לגליון ניר כתיבה. החנויות היו כבר סגורות. פנה לחדרו של רבי שלום בער מלובאוויטש זצ"ל ששהה במלון, וביקש לרכוש דף ניר. הרבי הושיט דף, וה"חפץ חיים" הושיט שתי קופיקות נחושת. הרבי סרב בחיך, וה"חפץ חיים" החזיר את הניר. לא הסכים לקחתו עד שהרבי יטול תמורתו!

נכח שם הנדיב רבי זליג פרסיץ, ותמה באזני ה"חפץ חיים": "הלא יודעים אתם שאצל הרבי מלובאוויטש אין לשתי פרוטות כל ערך!" ענהו ה"חפץ חיים": "אכן, לשתי קופיקות אין כל ערך, אבל מגזל של שתי קופיקות נברא מלאך חבלה, שבכוחו להרוס את חומות פטרבורג!"

"אבל אין כאן גזל", טען הלה, "הרבי נתן ברצונו!"

"כשמקבלים במתנה, אין לדעת. אולי הוא מחשיבני יותר מערכי, אולי נתן מפני הבושה ואי נעימות. כך, קניתי ושלמתי!"

ופעם נכנס ה"חפץ חיים" לבית המרחץ, וראה יהודי שנטל 'בהשאלה' סבון חברו. התכופף ולחש לו: "באופן זה, יוצאים מכאן מלוכלכים משנכנסו..."

איני רוצה לקטרג, רק להזכיר גמרא (בבא מציעא כד ע"א): ממר זוטרא חסידא נגנב גביע כסף. ראה בן ישיבה שנטל ידיו ומנגבן במגבת של חברו. אמר: הוא הגנב, שלא אכפת לו ממון הזולת! כפתוהו, והודה.

ונזכיר מה שמסופר על רבי מרדכי פורגמנסקי זצ"ל, שבמשך תקופת שהותו בגטו קובנה לא ישב על כסא. משום שכאשר צופפו את המוני היהודים בגטו הצר הביאו רבים כסאו מבייתם והכניסו לדירות הצרות, ופעמים שהחליפו דירות או נלקחו להשמדה והכסאות נשארו מיוותמים, ומי יודע האם הבעלים או היורשים מרשים!

"ונפש כי תחטא, ושמעיה"

יהודי חילוני הלך ברחוב העיר בליל שבת, מניף בקלילות את מקל ההליכה שבידו, כאפנת אותם ימים. לא היה עירוב בעיר, והטלטול אסור בה, כולל טלטול המקל. ראה אנשים לבושי שיראין חופזים ועולים לבית המדרש, ותמה: לאן הולכים הם בשעת לילה מאוחרת זו, החליט לעלות אחריהם ולראות.

בית המדרש הוא בהמון נרות, והיה גדול בהמוני חסידים שהצטופפו ביראת כבוד וחרדת קודש סביב השולחן הארוך. בראשו עמד הרבי

שמעו ה"תולדות יעקב יוסף", ותמה.

המשיכו בשיחתם המרוממת, ה"תולדות יעקב יוסף" שוכנע, והפך לאחד מגדולי מקושרי הבעל שם טוב הקדוש זצ"ל. בסיומה של השיחה אמר: "רבנו, מסכים אני לכל, מלבד דבר אחד - איני יכול להסכים לכך שנבואה פסקה מישראל ונתנה לרוכל גוי, וממרום משגרים בפיו מסרים עבורנו".

ענהו הבעל שם טוב: אל תאמר 'איני יכול', אמור: 'איני רוצה!' -

ומדוע אינך רוצה, כי אם תאמץ גישה זו היא תתחייב לחשבון נפש על כל צעד ושעל! בכל דבר, תמצא איתות. תוכחה, והדרכה.

לא יכול או לא רוצה, אינו מקבל. נפרד לשלום ויצא אל הרחוב, והימים ימי הפשרת שלגים, הקרקע הפכה לביצה בוצנית. עגלון נכרי עבר עם עגלתו הטעונה. גלגל שקע בבוץ, והעגלה התהפכה. מיהר להתיר את הסוס מהיצול, וחפשו מי שיעזור לו להקים את העגלה. ראה את ה"תולדות יעקב יוסף" יוצא מבית הבעל שם טוב, וקרא: "בוא הנה, ראבין, עזור לי להפוך את העגלה!"

ענהו: "זקן אני וחלש, איני יכול" -

רטן העגלון: "אל תאמר 'איני יכול', אמור 'איני רוצה!'"

המילים היו כה מוכרות... מיד ניגש והתאמץ, ויחדיו הצליחו להעמיד את העגלה על גלגליה. שב על עקבותיו, ואמר לבעל שם טוב: "גם בכך צדקת!"...

סיים הרבי מטשורטקוב זצ"ל את סיפורו, ואמר: נוהגים אנו כבית שמאי (ביצה טז ע"א), להכין עצמנו כבר מהיום הראשון בשבוע, לשבת. על אחת כמה וכמה, מיום רביעי בשבת (פסחים קו ע"א). ואין צריך לומר בערב שבת, כי רק מי שטורח בערב שבת יאכל בשבת (עבודה זרה ג ע"א). ולאחר הכנה מרוממת זו התפללנו קבלת שבת וערבית של שבת, וכשאתם הלכת לביתכם לקדש ולאכול עסקתי בהכנה נוספת לקידוש, בלימוד הזוהר הקדוש על הפרשה -

ולאחר כל זאת נכנסתי לקדש על היין, ונשאתי עיני, וראיתי מולי יהודי, ובידו מקל הליכה?!

יהודי, מחלל שבת?!

הייתה זו תוכחה מגולה, כסטירת לחי -

אם הראוני חילול שבת, אותנו לי שהשבת שלי אינה מושלמת, שהכנותי שלי לוקות בחסר. שבתי לחדרי בשרון לב, הוספתי והתעליתי, וכשחזרתי לקדש לא ראיתי עוד...

בין השומעים היה בחור מליטא, מיישבת וולוז'ין, והרעיון היה כה מחודש בעיניו, לא ידע כיצד להתחס עליו. כששב לשיבה סיפר לרבו, הנצי"ב מוולוז'ין זצ"ל. מה דעת ראש הישיבה על הרעיון החסידי?!

והנצי"ב לא התפעל. ענה: "תוספתא מפורשת היא (שבועות ג, ג): אין אדם מתחייב לשמוע אלא אם כן חטא, שנאמר (ויקרא ה, א): "ונפש כי תחטא ושמעה קול אלה". הרואה עושי עבירות, נתחייב לראות. הרואה עושי מצוות זכה לראות -

הוא אומר שכל מה שהאדם רואה, הוא איתות עבורו!

בכך נבין מה שספרו בגמרא (כתובות טז ע"ב), שעני אחד בא לפני רבא. לא זו בלבד שהעניק לו נדבה, אלא זימנו לאכול על שולחנו. ויותר מכך: שאלו במה הוא סועד, מה יזמין לצהריים.

והלה לא התבלבל. לא השיב בענוה: למאי נפקא מינא, אוכל מה שיגישו. אלא מסר תפריט: "בתרנגולת פטומה ויין ישן"...

בדרך הדרוש

תמה רבא: הן ניזון אתה מנדבות, מדוע חייב הציבור לספק לך מותרות?!

כבר אמרנו שלא התבלבל. לימד את רבא, קדוש ישראל, פרק באמונה ובטחון: האם אוכל אני משלהם? משל הקדוש ברוך הוא אני אוכל! שנאמר: "עיני כל אליך ישרו, ואתה נותן להם את אכלם בעתו" (תהלים קמה, טו), "בעתם" לא נאמר אלא "בעתו", מלמד שכל אחד ואחד נותן לו הקדוש ברוך הוא פרנסתו בעתו.

עוד הוא מדבר, ונוקשים בדלת.

פותחים, ואיזו אורחת! אחותו של רבא, שלא ראה אותה מזה שלש עשרה שנה, הגיעה לביקור. היום מביא האורח בקבוק משקה או זר פרחים. היא הביאה תרנגולת פטומה ויין ישן!

אמר רבא: מהו שלפנינו, מה פשר התזמון הזה! סלח לי על דברי, קום ואכול!

לך הביאה, עבורך ולא עבורנו!

כלומר, ראה בכך איתות. הסכמה ממרום לדברי אותו עני.

ופסוק מפורש הוא: "ואזניך תשמענה דבר מאחריוך לאמר זה הדרך לכו בו, כי תאמינו וכי תשמאלו" (ישעיה ל, כא). ומסופר בתלמוד הירושלמי (שבת, סוף פ"ו) שרבי יוחנן וריש לקיש בקשו לרדת לבבל, להקביל פני שמואל. עברו ליד תלמוד תורה, ושמעו את הנערים משננים פרשת "ושמואל מת" (שמואל א כח, ג). כוונו השעה, ומצאו שנפטר באותה שעה.

רבי יונה ורבי יוסה בקשו לבקר את רבי אחא שחלה. חששו, שכבר אחרו את השעה. שמעו אשה ששאלה את חברתה: "כבה הנר?" - בימיהם לא היו גפרורים, בוער נר תמיד ממנו הדליקו לבישול וחימום. התפייטה השכנה: "לא כבה ולא יכבה נר ישראל". הבינו, שימצאוהו בחיים ויבריא.

והלא לא היו הדברים מכוונים אליהם, ועם כל זאת ראו בהם איתות. ונספר -

הצדיק רבי אליעזר זוסיא פורטוגל זצוק"ל, הרבי מסקולען, הצליח להיחלץ מצפרני שלטון הדיכוי ברומניה והיגר לארצות הברית בה שהו רבים מחסידיו. הגיע לביקור בארץ הקודש ועלה לבקר באתרא קדישא מירון. רב הישוב, הגאון רבי מאיר שטרן (שליט"א) [זצ"ל], קידם את פניו. יחדיו עלו לציון הקדוש של רבי שמעון בר יוחאי.

אך הניח רגלו על המפתן, ונשמע קול זעקה מחרידה: "מנוול, ארוויס!" צא, מנוול!

נרעד הרבי וחוררו פניו, ונסוג לאחוריו.

רב המקום הכיר את הקול, והרגיע את הרבי: "אל ישים לב, זהו אחד התמהונים הצועק על יצרו הרע, שיעזבונו!"

אמר לו הרבי: "ומה, כסבור אתה, חשבת? ששמעתי בת קול מן השמים? אבל אם השמיעו לאזני בשעה הזו את הקריאה הזו, בקשו לאותת ולומר: כך לא נכנסים אל רבי שמעון בר יוחאי!"

והוא שב על עקבותיו לעלה לבית הרב, והחליט להקים במירון מוסד תורני, בבחינת: "מושיבים ישיבה על קברו" (בבא קמא טז ע"ב) ישיבת "חסד לאברהם" לנוער מילדי העולים. שכרו דירות ואיתרו ראש ישיבה ומלמדים, הביאו ריהוט וציוד ורשמו תלמידים. שבועיים ימים עסק בענין עד שהשיבה החלה לפעול, ואז שב ועלה לרבי שמעון בר יוחאי, לשטוח בקשותיו...

אם שמעת, אם ראית, אם הובא לידיעתך, מתכוונים אליך!

(והגדת)

וכפר עליו הכהן לפני ד' מכל אשר יעשה לאשמה בה ויקרא אל משה (א, א) במדרש: הה"ד שמע ישראל ד' אדם כי יקריב מכם קרבן לד' (א, ב) וידבר ד' אל משה לאמר צו את אהרן ואת בניו לאמר ותמוה, ונ"ל דאיתא דצדיק גדול ממלאך שהמלאכים במדרש: אתם ולא משה ותמוה, אך דאיתא בגמ' שלא וגו', דאיתא בגמ' דיומא (דף י"ט ע"א) הני כהנים אינם אומרים השם רק אחר שלש תיבות וישראל יאמר לד' קרבן שמא יצא נשמתו קודם שיאמר קרבן שלוחי דרחמנא ניהו דאי שלוחי דידן ומי איכא מידי אומרים אחר ב' תיבות, והא"ש ויקרא אל משה וקשה ונמצא שם שמים לבטלה אבל יאמר קרבן לד' אבל דאנן לא מצינן למעבד ושלוחו מצי למעבד, והא"ש הלא המלאכים אינם יכולים לשמוע קולו של שם אבל משה הי' יודע אימתו ימות והי' יכול לומר לה' קרבן, וכפר עליו הכהן ולמה דוקא דשלוחי דרחמנא הם אי צדיקים גדולים ממלאכי השרת שאומרים השם וזה הפירוש במדרש אתם ולא משה ודו"ק: משום האי טעם חשובין הם וממילא לכך אמר צו את אהרן ואת בניו שיהיו בניו חשובין כמותו: ודו"ק: